

Prof. UW dr hab. Stanisław Sulowski

Instytut Nauk Politycznych

Uniwersytetu Warszawskiego

RECENZJA

dorobku naukowego oraz aktywności naukowej dr. Mariusza Kozerskiego
po otrzymaniu stopnia doktora w przewodzie nadania stopnia
naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w
zakresie nauk o polityce.

1. Podstawa recenzji

Recenzję niniejszą przygotowuję w oparciu o postanowienie Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów Naukowych powołujące mnie w charakterze recenzenta do Komisji w w/w postępowaniu. W materiałach przesłanych przez Sekretarza tej Komisji znajdował się komplet wymaganej we wnioskach habilitacyjnych dokumentacji (Autoreferat, Wykaz publikacji) oraz 2 książki składające się na dorobek Habilitanta. W postępowaniu recenzencyjnym postaram się odpowiedzieć na pytanie, czy dorobek Habilitanta spełnia wymagania zawarte w przepisach prawa, a szczególnie czy posiada ociążnięcia naukowe w rozumieniu art. 16 *ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki* z 14 marca 2003 roku (Dz. U. Nr 65, poz. 595, z późn. zm.) oraz czy posiada pozostały dorobek naukowy, wykazuje aktywność we współpracy międzynarodowej, pracy dydaktycznej i wykazuje się istotną aktywnością naukową.

2. Sylwetka naukowa

Dr Mariusz Kozerski jest absolwentem politologii oraz studiów doktoranckich na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Wrocławskiego. W latach 2000 – 2004 prowadził badania i kwerendę biblioteczną przebywając czasowo na stypendiach w Niemczech. Rozprawę doktorską pt. *Polityka europejska Bawarii po Traktacie z Maastricht* przygotował pod kierunkiem prof. dr. hab. Romualda Gellesa i obronił w 2004 roku. Od 2005 roku jest zatrudniony w Instytucie Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Wrocławskiego na stanowisku adiunkta w Zakładzie Badań Niemcoznawczych.

3. Osiągnięcie naukowe

Według załączonej dokumentacji dorobek naukowy dr. Mariusza Kozerskiego po doktoracie w sensie ilościowym wygląda następująco: 1 książka autorska (270 ss.) wskazana jako osiągnięcie naukowe, 12 artykułów w serii wydawniczej „Niemcoznawstwo” wydawanej przez Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego oraz kilka recenzji i sprawozdań naukowych. Warto zwrócić uwagę na fakt, że prawie wszystkie teksty naukowe Habilitanta zostały opublikowane w instytutowej serii wydawniczej.

Pan dr Mariusz Kozerski przedłożył do oceny osiągnięcie naukowe w postaci monografii pt. *Reorganizacja obszaru związkowego RFN w dyskursie politycznym lat 1948/1949 – 1990*, Acta Univeristatis Wratislaviensis, Wrocław 2015. Nie znajduje wyjaśnienia dla zastosowanej cezury czasowej 1948/1949. Obszar RFN istniał od powstania RFN w 1949 roku. Niewątpliwie dyskurs był toczony wcześniej i o tym jest mowa w rozprawie.

Z treści przedstawionej książki trudno określić co jest jej przedmiotem, jakie są hipotezy badawcze i jakie Autor stosował metody

badawcze. Podana hipoteza badawcza rozprawy habilitacyjnej nie jest klarowna. Na stronie 10 czytamy, że „brak efektywności w zakresie wprowadzania nowego podziału obszaru RFN wiązał się w mniejszym stopniu z deficytem poparcia społecznego dla tak daleko idących zmian, w większości zaś z niejednoznaczną postawą przedstawicieli (zachodnio – niemieckiego) świata polityki. Podejmowanie wiążących decyzji politycznych w sprawach reorganizacji było utrudnione ze względu na krzyżowanie się i wzajemne wykluczanie się interesów ogólnoniemieckich z regionalnymi (krajowymi)”. Należy podkreślić, że wskazanie hipotezy badawczej w rozprawie habilitacyjnej jest istotnym warunkiem naukowej dojrzałości Habilitanta. Jej precyzyjne sformułowanie jest kryterium oceny przeprowadzonych badań oraz może świadczyć o zdolności do samodzielnego podejmowania badań naukowych. Trafnie natomiast postawił Habilitant pytania badawcze, co powinno rzutować na strukturę całej rozprawy, ale niestety tak się nie stało, bowiem w treści rozprawy trudno znaleźć na te pytania odpowiedzi.

Wracając do celu i przedmiotu badań, nie jest dla mnie także jasne, czy Autor chciał przedstawić dyskurs o niemieckim federalizmie w kontekście zmian granic terytorialnych, czy tylko historię polityczną różnych inicjatyw w tym względzie. Jeżeli chodzi o zmiany terytorialne w obszarze federalnym to mamy tutaj dwa zagadnienia. Pierwsze wiąże się zgodnie art. 29 UZ z możliwością nowego podziału obszaru federalnego, drugie natomiast dotyczy zgodnie z art. 29 ust. 7 innych zmian stanu obszaru krajów związkowych, które mogą nastąpić w drodze układów państwowych zainteresowanych krajów związkowych lub ustawą federalną za zgodą Rady Federalnej. W rozprawie te dwie kwestie nie są wyraźnie wyodrębnione. Jest to o tyle ważne, gdyż pierwsza wiąże się z koncepcją federalizmu w szerszym aspekcie, a druga dotyczy bardziej

podziału administracyjnego. Jeżeli celem badania był dyskurs to oczywiście nie znajduję w rozprawie szerszego odwołania się do metody dyskursu w naukach o polityce. Brak tutaj odwołania się do klasycznych dzieł w tym zakresie, np. M. Foucaulta i J. Habermasa. Byłoby niezwykle cenne aby Autor poczynił większe starania w zakresie adaptacji tej interesującej metody analizy na użytek nauk o polityce. Inspiracją mogłyby być jej pozytywne zastosowania na gruncie nauk społecznych, a w tym przede wszystkim na gruncie socjologii czy lingwistyki stosownej. Metoda dyskursu ma na celu ukazanie trzech aspektów procesu politycznego pojmowanego jako system komunikacji np. w ujęciu Habermasa. Po pierwsze, aspektu porządkującego, który dotyczy określania ciągu czasowego zdarzeń. Po drugie, organizującego w którym dokonuje się selekcji faktów nieprzydatnych i po trzecie, utrwalającego, który służy do utrwalenia jedynie obowiązującej i dominującej wersji wydarzeń. Ze struktury i treści opracowania nie widać, żeby było ono poświęcone analizie dyskursu politycznego. Mam wrażenie, że Habilitant użył pojęcia *dyskurs* jako zamiennika do pojęcia *polityka*, ponieważ tytuł rozprawy mógłby brzmieć: *Polityka reorganizowania obszaru związkowego RFN w latach 1948 – 1990*. Zaledwie dwa rozdziały są w tym nurcie, ale nie ma pewności, że jest to świadomy zamiar Autora. W moim przekonaniu mamy do czynienia raczej z analizą historii działań podejmowanych w Niemczech w zakresie reorganizacji obszaru federalnego oraz zmian terytorialnych pomiędzy krajami związkowymi. Warto też zwrócić uwagę, że debaty na temat reorganizacji terytorialnej obszaru federalnego i innych zmian granic krajów związkowych odbywały się pod reżymem różnych przepisów konstytucyjnych. Art. 29 UZ był nowelizowany, o czym Habilitant wspomina w swojej rozprawie. Oznacza to, że analiza dyskursu politycznego miała określone uwarunkowania prawne, a o tym nie wiele dowiadujemy się z treści

rozprawy, a co moim zadaniem mogłoby lepiej ustrukturalizować całość badania. Z samej struktury i tytułów głównych rozdziałów rozprawy widać, że raz jest mowa o analizie dyskursu, a raz jest to analiza historii debat politycznych. W jednym z rozdziałów Habilitant określił uczestników dyskursu, ale nie przestrzegał tego konsekwentnie w pozostałych rozdziałach. Z tego względu uważam, że rozprawa habilitacyjna ma pewne mankamenty jeżeli chodzi o strukturę i warstwę metodologiczną. Habilitant nie stwierdza jednoznacznie, że podjął próbę zbadania reorganizacji obszaru federalnego za pomocą analizy dyskursu. Ze *Wstępu* dowiadujemy się, że świadomie stosował metodę historyczną i metodę analizy pola politycznego (*Politikfeldanalyse*). Chociaż mam wątpliwości jak Autor rozumie pojęcie (*Politikfeldanalyse*), czy jako metodę, czy jako podejście badawcze zwracające uwagę na trzy aspekty polityki: procesualny, treściowy i instytucjonalny. W tym zakresie jest spora literatura przedmiotu w języku angielskim i niemieckim (np. K. Schubert N. Bandelow (Hrsg.) *Lehrbuch der Politikfeldanalyse*, Oldenburg 2003) i należało się do niej odnieść. Odwoływanie się do metody historycznej na gruncie badań z zakresu nauk o polityce nie świadczy o dobrym poziomie metodologicznym, gdyż metoda ta powinna mieć charakter wspomagający badania politologiczne. Jednakże, w przypadku podjętego przedmiotu badań przez Habilitanta jest usprawiedliwiona.

Jeżeli chodzi o literaturę przedmiotu to można tutaj sformułować krytyczną uwagę co do rzetelności naukowej badacza. Autor rozprawy habilitacyjnej, która ma stanowić znaczny wkład do rozwoju dyscypliny naukowej, powinien ustosunkować się do dotychczasowego dorobku naukowego. W bibliografii są co prawda uwzględnione ważne niemieckie opracowania, ale niektórych zabrakło, np. J. Hartman (Hrsg.), *Handbuch der deutschen Föderalismus*, H-G. Wehling (Hrsg.), *Die deutsche Länder*, Opladen 2000, T. Nipperdaey, *Nachdenken über die deutsche Geschichte*,

(tłumaczenie polskie, *Rozważania o niemieckiej historii*, Warszawa 1999), R. Srturm, *Föderalismus in Deutschland*, Berlin 2001. Autor pomija także polskie publikacje w tym zakresie: np. J.W. Tkaczyński, *Ustrój federalny Niemiec a system decyzyjny UE*, Kraków 2005, J. R. Bieniada, *Federalizm kooperatywny jako czynnik regionalizacji subkultur państwa*, Warszawa 2013,

4. Pozostałe osiągnięcia naukowe

Habilitant wskazał w Autoreferacie, że posiada także dorobek naukowy z zakresu innych obszarów, do których zalicza:

- federalizm niemiecki i jego reforma, ze szczególnym uwzględnieniem reorganizacji obszaru związkowego RFN;
- polityka europejska i regionalna niemieckich krajów związkowych (na przykładzie Bawarii);
- społeczno-polityczne Niemiec od czasów powojennych do współczesności.

W pierwszym wymienia 4 artykuły, które dokładnie pasują do treści rozprawy habilitacyjnej. Nie odwołuje się do nich w samej rozprawie. Sadzę, że powinien to uczynić, gdyż świadczy to o kontynuacji badań i są one tak czy inaczej, podstawą do rozprawy habilitacyjnej, a treści w nich poruszane pokrywają się z treściami rozprawy. W drugim obszarze wskazał także 4 artykuły, które stanowią pewną wyodrębnioną całość. Z kolei trzeci obszar jest bardzo mało precyzyjnie określony i w pewnym sensie eklektyczny, ponieważ treści 5 artykułów są dość różnorodne. W załączonej dokumentacji nie znalazłem informacji, czy publikacje z tego zakresu zostały dostrzeżone w środowisku naukowym. Brak bowiem informacji na temat cytowań i przywołań. Autor w rozprawie i innych publikacjach nie unika drobnych potknięć, które nie powinny się przydarzyć kandydatowi do samodzielności naukowej. Habilitant dość

często używa potocznego pojęcia *zapis* odnosząc to do aktów prawnych, np. (s. 9, 217 i inne) *zgodnie z zapisami Ustawy Zasadniczej*.

Rekapitulując, stwierdzam, że pozostałe osiągnięcia naukowe Pana dr Kozerskiego, dość skromne ilościowo, wskazane w dokumentacji odpowiadają kryteriom, o którym jest mowa w obowiązujących przepisach prawa i mogą stanowić pewien wkład w rozwój badań z zakresu nauk o polityce. Pozostaje jednak pewna trudność, czy w takim wypadku główne osiągnięcie naukowe wskazane jako rozprawa habilitacyjna stanowi znaczny wkład w rozwój nauk o polityce i może być uznany za oryginalny i nowatorski.

5. Dorobek habilitanta w zakresie dydaktyki, popularyzowania efektów nauki, spraw organizacyjnych oraz w zakresie szeroko rozumianej współpracy międzynarodowej.

Habilitant nie uczestniczył w grantach i projektach badawczych finansowanych ze środków unijnych i resortu nauki i szkolnictwa wyższego.

Pan dr Kozerski posiada osiągnięcia w dziedzinie dydaktyki. Prowadzi różne formy zajęć dydaktycznych (ćwiczenia, konwersatoria), ale nie podał z jakich przedmiotów. Prowadził zajęcia w różnych formach dla studentów niemieckojęzycznych w ramach programów międzynarodowych oraz uczestniczył w projektach naukowo-badawczych z udziałem studentów (*Wie sehe die Dresdner Polen und die polnische Gesellschaft nach dem Beitritt Polen zur EU* oraz *Wizerunek Polski i Polaków w niemieckich mediach oraz obraz Niemiec i Niemców w mediach polskich*). Otrzymał w 2007 i 2011 roku nagrodę Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego za osiągnięcia naukowe i dydaktyczne. Występował w roli recenzenta prac licencjackich i magisterskich, ale nie podał czy był promotorem tego typu prac. W takiej sytuacji zaskakujące, jest że nie mając doświadczenia jako promotor prac

magisterskich występuje on w roli promotora pomocniczego w rozprawie doktorskiej.

Trochę lepiej wygląda dorobek Habilitanta w zakresie współpracy międzynarodowej. Należy jednak wspomnieć, że był współorganizatorem kilku międzynarodowych przedsięwzięć naukowych, w tym: jednej konferencji, kilku warsztatów dla studentów Erasmusa i pobytów naukowych dla kilku profesorów niemieckich. Z załączonej dokumentacji wynika, że Habilitant nie wykazywał się większą aktywnością w zakresie udziału w komitetach redakcyjnych, członkostwa w towarzystwach naukowych, udziału w zespołach eksperckich i konkursowych.

6. Konkluzje

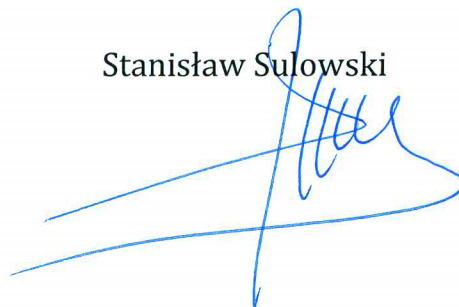
Biorąc pod uwagę obowiązujące przepisy ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz kryteria oceny osiągnięć osób ubiegających się o nadanie stopnia doktora habilitowanego zawarte w *Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa wyższego z 1 września 2011 roku* stwierdzam na podstawie przedłożonej dokumentacji, że pan dr Mariusz Kozerski legitymizuje się po otrzymaniu stopnia doktora osiągnięciem naukowym zatytułowanym: *Reorganizacja obszaru związkowego RFN w dyskursie politycznym lat 1948/1949 – 1990*, oraz pozostałym dorobkiem w postaci 13 artykułów i kilkunastu sprawozdań i recenzji. Łącznie cały Jego dorobek, jest dość skromny ilościowo i skoncentrowany na bardzo wąskim zagadnieniu. Biorąc pod uwagę fakt, że część dorobku pokrywa się z treścią wskazanego osiągnięcia naukowego jakim jest rozprawa habilitacyjna nie mam podstaw do sformułowania jednoznacznie pozytywnej oceny i w świetle wymagań sformułowanych w przepisach prawa nie mogę stwierdzić, że jest on oryginalny i stanowi znaczny wkład w rozwój nauk o polityce. Ponadto Habilitant wykazuje także małą aktywność naukową w dziedzinie dydaktyki, spraw organizacyjnych oraz działalności eksperckiej. *Summa summarum* nie opowiadam się za

nadaniem dr. Mariuszowi Kozerskiemu stopnia naukowego doktora
habilitowanego nauk społecznych w zakresie nauk o polityce.

Warszawa, 22 lutego 2016

Stanisław Sułowski

A handwritten signature in blue ink, consisting of several fluid, overlapping strokes that form a stylized representation of the name Stanisław Sułowski.